

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 18. julija 2013 *

„Državljanstvo Unije — Člena 20 PDEU in 21 PDEU — Pravica do prostega gibanja in prebivanja — Pomoč za izobraževanje, dodeljena državljanom države članice za študij v drugi državi članici — Obveznost vsaj triletnega prebivanja v državi članici izvora pred začetkom študija“

V združenih zadevah C-523/11 in C-585/11,

katerih predmet sta predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki sta ju vložila Verwaltungsgericht Hannover (Nemčija) in Verwaltungsgericht Karlsruhe (Nemčija) z odločbama z dne 5. oktobra in 16. novembra 2011, ki sta prispeli na Sodišče dne 13. oktobra in 24. novembra 2011, v postopku

Laurence Prinz

proti

Region Hannover (C-523/11)

in

Philipp Seeberger

proti

Studentenwerk Heidelberg (C-585/11),

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi M. Ilešič, predsednik senata, K. Lenaerts, podpredsednik Sodišča v vlogi sodnika tretjega senata, E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh (poročevalec) in C. G. Fernlund, sodniki,

generalna pravobranilka: E. Sharpston,

sodna tajnica: A. Impellizzeri, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 29. novembra 2012,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za P. Seebergerja Y. Popper, odvetnik,

— za nemško vlado T. Henze in J. Möller, agenta,

* Jezik postopka: nemščina.

- za dansko vlado V. Pasternak Jørgensen in C. Thorning, agenta,
- za grško vlado G. Papagianni, agentka,
- za nizozemsko vlado B. Koopman in C. Wissels, agentki,
- za avstrijsko vlado C. Pesendorfer in G. Eberhard, agenta,
- za finsko vlado M. Pere in J. Leppo, agenta,
- za švedsko vlado A. Falk, C. Stege in U. Persson, agentke,
- za Evropsko komisijo S. Grünheid, D. Roussanov in V. Kreuschitz, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 21. februarja 2013

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predloga za sprejetje predhodne odločbe se nanašata na razlago členov 20 PDEU in 21 PDEU.
- 2 Ta predloga sta bila vložena v okviru, prvič, spora med L. Prinz, nemško državljanke, in Region Hannover (regija Hannover, služba za pomoči za izobraževanje), in drugič, spora med P. Seebergerjem, ki je prav tako nemški državljan, in Studentenwerk Heidelberg, Amt für Ausbildungsförderung (študentska uprava v Heidelbergu, urad za pomoči za izobraževanje, v nadaljevanju: Studentenwerk), ki sta se nanašala na pravico do pomoči za izobraževanje za študij na izobraževalni ustanovi v drugi državi članici kot Zvezna republika Nemčija.

Pravni okvir

- 3 Člen 5 zveznega zakona o pomoči za izobraževanje in usposabljanje pod naslovom „Izobraževanje v tujini“ (Bundesgesetz über individuelle Förderung der Ausbildung – Bundesausbildungsförderungsgesetz), kakor je bil 1. januarja 2008 spremenjen z dvaindvajsetim zakonom o spremembi zveznega zakona o pomoči za izobraževanje (BGB1. I, str. 3254, v nadaljevanju: BAföG), določa:

„1. Stalno prebivališče v smislu tega zakona je kraj, ki ni zgolj začasno središče interesov zadevne osebe, ne glede na morebiten namen, da se tam stalno nastani; kraj, v katerem oseba prebiva samo zaradi izobraževanja, ne šteje za stalno prebivališče te osebe.

2. „Študenti, ki imajo stalno prebivališče na ozemlju Zvezne republike Nemčije in študirajo na izobraževalni ustanovi v tujini, prejmejo pomoč za izobraževanje, če:

[...]

- (3) se začneja ali nadaljuje izobraževanje na izobraževalni ustanovi v državi članici Evropske unije ali Švici.

[...]“

- 4 Člen 6 BaföG, naslovljen „Pomoč Nemcem v tujini“, določa, da se nemškim državljanom, ki imajo stalno prebivališče v tuji državi in obiskujejo izobraževalno ustanovo v državi, kjer prebivajo, ali v sosednji državi, lahko dodeli pomoč za izobraževanje, če to upravičujejo posebne okoliščine posameznega primera.
- 5 Člen 16 BaföG, naslovljen „Trajanje pomoči za izobraževanje v tujini“, določa:
- „1. Za izobraževanje v tujini v smislu člena 5(2), točka 1, ali (5) se pomoč za izobraževanje dodeli za največ eno leto [...]
- [...]
3. V primerih iz člena 5(2), točki 2 in 3, za pomoč za izobraževanje ne velja časovna omejitev iz odstavkov 1 in 2, vendar se v primerih iz člena 5(2), točka 3, pomoč za izobraževanje dodeli za več kot eno leto le, če je študent ob začetku bivanja v tujini po 31. decembru 2007 prej vsaj tri leta stalno prebival v Zvezni republiki Nemčiji.“

Dejansko stanje v sporih o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

Zadeva C-523/11

- 6 L. Prinz, ki je bila rojena leta 1991 v Nemčiji, je s svojo družino deset let živela v Tuniziji, kjer je njen oče delal za nemško podjetje. Potem ko se je januarja 2007 vrnila v Nemčijo, je svoje šolanje zaključila v Frankfurtu (Nemčija), kjer je junija 2009 opravila maturo („Abitur“). 1. septembra 2009 je začela študirati na univerzi Erasmus v Rotterdamu (Nizozemska).
- 7 Regija Hannover je z odločbo z dne 30. aprila 2010 ugodila prošnji za pomoč za izobraževanje za študijsko leto 2009/2010, ki jo je L. Prinz vložila 18. avgusta 2009, in to pomoč dodelila za obdobje od septembra 2009 do avgusta 2010.
- 8 Nasprotno pa je bila prošnja za pomoč, ki jo je L. Prinz vložila za študijsko leto 2010/2011, z odločbo z dne 4. maja 2010 zavrnjena z obrazložitvijo, da ni upravičena do časovno neomejene pomoči za izobraževanje, ker ne izpolnjuje pogoja prebivanja, določenega v BaföG, in je zato njena pravica v skladu s členom 16(3) tega zakona omejena na trajanje enega leta.
- 9 L. Prinz je zoper to odločbo 1. junija 2010 vložila tožbo. Navedla je, da izpolnjuje navedeni pogoj, saj je v Nemčiji prebivala od septembra 1993 do aprila 1994 in od januarja 2007 do avgusta 2009, skupaj torej 3 leta in 4 mesece. Poleg tega je trdila, da je pogoj prebivanja, ki ga določa BaföG, v nasprotju s členom 21 PDEU, in se sklicevala na svojo povezanost z zadevno državo članico, pri čemer je navedla, da je bila v tej državi članici rojena, da ima nemško državljanstvo, da je zadevno državo članico zapustila le zaradi poklicne premestitve svojega očeta in da je s svojo domovino vseskozi ohranjala stike. Po mnenju L. Prinz nadaljnje štirimesečno prebivanje ne bi bistveno prispevalo k večji povezanosti.
- 10 Regija Hannover meni, da gre pri minimalnem obdobju treh let, določenem v členu 16(3) BaföG, nujno za neprekinjeno obdobje. Ta zakon naj ne bi nikakor kršil prava Unije na področju prostega gibanja in prebivanja, saj naj to pravo ne bi določalo obveznosti držav članic, da svojim državljanom pomoči izplačujejo brez omejitev.
- 11 Predložitveno sodišče se sprašuje, ali je pogoj prebivanja, kot je ta iz postopkov v glavni stvari, v skladu s pravom Unije. Meni, da bi lahko pogoj, na katerega se nanaša postopek v glavni stvari – prav tako kot pogoj, ki je veljal pred začetkom veljavnosti dvaindvajsetega zakona o spremembi zveznega zakona

o pomoči za izobraževanje, namreč obveznost najmanj enoletnega obiskovanja nemške izobraževalne ustanove – državljan Unije odvrnil od tega, da bi začel s študijem v drugi državi članici, saj po enem letu ne bi bil več upravičen do pomoči za izobraževanje. Predložitveno sodišče meni, da je sicer lahko legitimno, da država članica pomoč za izobraževanje odobri samo študentom, ki so dokazali, da so do določene stopnje vključeni v družbo te države članice, vendar pa merilo neprekinjenega triletnega prebivanja v Nemčiji pred začetkom prebivanja v tujini ni primerno za dokazovanje te vključenosti.

- 12 V teh okoliščinah je Verwaltungsgericht Hannover prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali gre za omejevanje pravice do prostega gibanja in prebivanja državljanov Unije iz členov 20 PDEU in 21 PDEU, ki glede na pravo [Unije] ni upravičeno, če se nemški državljan, ki ima stalno prebivališče na ozemlju Nemčije in obiskuje izobraževalno ustanovo v državi članici Evropske unije, za obiskovanje te izobraževalne ustanove odobri pomoč za izobraževanje na podlagi [BAföG] samo za eno leto, ker ob začetku prebivanja v tujini ni že vsaj tri leta stalno prebivala na ozemlju Nemčije?“

Zadeva C-585/11

- 13 P. Seeberger je bil rojen leta 1983 v Nemčiji, kjer je s svojimi starši, prav tako nemškimi državljani, živel do leta 1994. Od leta 1989 do leta 1994 je v Münchnu (Nemčija) obiskoval osnovno šolo in nato gimnazijo. Od leta 1994 do decembra 2005 je s starši živel na Majorki (Španija), kjer je njegov oče delal kot samozaposleni poslovni svetovalec.
- 14 Starši P. Seebergerja so se januarja 2006 naselili v Kölnu (Nemčija). Čeprav je bil P. Seeberger v register stalnega prebivalstva v Münchnu vpisan šele od 26. oktobra 2009, trdi, da je imel stalno prebivališče v Nemčiji od januarja 2006.
- 15 P. Seeberger je septembra 2009 na univerzi Balearskih otokov v Palmi de Mallorci (Španija) začel študij ekonomije, pri čemer je na Studentenwerk naslovil prošnjo za pomoč za to izobraževanje.
- 16 Studentenwerk je njegovo prošnjo zavrnila z obrazložitvijo, da ker ne izpolnjuje pogoja prebivanja iz člena 16(3) BaföG, ne more biti upravičen do te pomoči v skladu s členom 5(2), prvi stavek, točka 3, tega zakona.
- 17 P. Seeberger je zoper to odločbo vložil pritožbo, pri čemer se je skliceval na svojo pravico do prostega gibanja, ki jo ima kot državljan Unije, vendar je Studentenwerk to pritožbo z odločbo z dne 14. junija 2010 zavrnila.
- 18 P. Seeberger v tožbi, ki jo je vložil pri Verwaltungsgericht Karlsruhe, zatrjuje, da je s pogojem prebivanja iz člena 16(3) BaföG kršena njegova pravica do prostega gibanja, saj mora bodisi odjaviti stalno prebivališče v drugi državi članici bodisi pravočasno svoje stalno prebivališče prestaviti nazaj v Nemčijo, saj bi bila sicer ogrožena dodelitev pomoči za izobraževanje za njegov študij v Španiji. V zvezi s tem poudarja, da je njegovo sprejetje v visokošolski študijski program priznано le v Španiji in da želi v tej državi članici opraviti vse študijske obveznosti.
- 19 Studentenwerk meni, da lahko obveznost prebivanja, določena z BaföG, glede na to, da enako velja za vse državljane Nemčije, velja tudi za državljane Unije, ki prihajajo iz drugih držav članic in imajo pravico do prostega gibanja. S to obveznostjo naj bi se samo konkretiziral legitimen interes države članice, ki plačuje socialne dajatve, da se dajatve, ki se plačujejo iz javnih sredstev, ki se financirajo iz davkov, omejijo na osebe, ki lahko izkažejo minimalno povezanost s to državo.

- 20 Verwaltungsgericht Karlsruhe v predložitveni odločbi ugotavlja, da pogoj prebivanja, ki se obravnava v postopku v glavni stvari, ne velja za pomoč za izobraževanje v Nemčiji. Meni, da bi lahko tak pogoj prebivanja zaradi osebnih neugodnosti, dodatnih stroškov in morebitnih zamud, ki jih povzroča, državljane Unije odvrnil od tega, da bi zapustili Nemčijo zaradi študija v drugi državi članici. Navedeno sodišče dvomi glede tega, ali je zahteva, v skladu s katero mora prosilec za pomoč ob začetku izobraževanja v Nemčiji stalno prebivati vsaj tri leta, upravičena, in se sprašuje, ali ne bi bilo v obravnavani zadevi v glavni stvari treba šteti, da je podana določena stopnja vključenosti v družbo v tej državi članici, ki jo ta lahko legitimno zahteva, glede na to, da je prosilec, nemški državljan, odrasel pri svojih starših v Nemčiji, kjer je opravil šolske obveznosti do napredovanja v šesti razred, ko se je pri dvanajstih letih z družino preselil, ker je njegov oče uveljavljal svoje pravice iz členov 45 PDEU in 49 PDEU. Po mnenju navedenega sodišča se na prvi pogled zdi merilo, ki je osredotočeno zgolj na določen datum in na triletno obdobje pred začetkom izobraževanja v tujini, komaj primerno za dokazovanje zahtevane vključenosti.
- 21 Verwaltungsgericht Karlsruhe je v teh okoliščinah prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali pravo Unije nasprotuje nacionalni ureditvi, ki preprečuje dodelitev pomoči za izobraževanje za študij v drugi državi članici zgolj zato, ker študent, ki je uveljavljal pravico do prostega gibanja, ob začetku študija nima stalnega prebivališča v državi članici izvora vsaj tri leta?“

Vprašanja za predhodno odločanje

- 22 Predložitveni sodišči s svojima vprašanjema, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašujeta, ali je treba člena 20 PDEU in 21 PDEU razlagati tako, da nasprotujeta ureditvi države članice, ki za dodelitev pomoči za izobraževanje za študij v drugi državi članici, ki presega eno leto, določa en sam pogoj, kot je ta iz člena 16(3) BAföG, v skladu s katerim je moral prosilec pred začetkom študija v tujini v Zvezni republiki Nemčiji vsaj tri leta stalno prebivati v smislu tega zakona.
- 23 Najprej je treba spomniti, da imata L. Prinz in P. Seeberger kot nemška državljana v skladu s členom 20(1) PDEU status državljanov Unije in se lahko torej v razmerju do svoje države članice izvora sklicujeta na pravice, povezane s tem statusom (glej sodbi z dne 26. oktobra 2006 v zadevi Tas-Hagen in Tas, C-192/05, ZOdl., str. I-10451, točka 19, in z dne 23. oktobra 2007 v združenih zadevah Morgan in Bucher, C-11/06 in C-12/06, ZOdl., str. I-9161, točka 22).
- 24 Kot je Sodišče že večkrat presodilo, je namen statusa državljana Unije ta, da postane temeljni status državljanov držav članic, ki tistim državljanom, ki so v enakem položaju, omogoča, da so na področju uporabe Pogodbe DEU *ratione materiae*, neodvisno od njihovega državljanstva in brez poseganja v izjeme, ki so v zvezi s tem izrecno določene, enako pravno obravnavani (sodbe z dne 20. septembra 2001 v zadevi Grzelczyk, C-184/99, Recueil, str. I-6193, točka 31; z dne 11. julija 2002 v zadevi D'Hoop, C-224/98, Recueil, str. I-6191, točka 28, in z dne 21. februarja 2013 v zadevi N., C-46/12, točka 27).
- 25 K situacijam s področja uporabe prava Unije spadajo tiste, ki se nanašajo na izvajanje temeljnih pravic, zagotovljenih s Pogodbo, zlasti tistih, ki se nanašajo na pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, kot jo določa člen 21 PDEU (zgoraj navedena sodba Tas-Hagen in Tas, točka 22; sodba z dne 11. septembra 2007 v zadevi Schwarz in Gootjes-Schwarz, C-76/05, ZOdl., str. I-6849, točka 87 in navedena sodna praksa, in zgoraj navedena sodba Morgan in Bucher, točka 23).
- 26 V zvezi s tem je treba opozoriti, da so, kot sta navedli nemška vlada in Komisija, države članice v skladu s členom 165(1) PDEU sicer pristojne za določanje vsebine poučevanja in organizacijo svojih izobraževalnih sistemov, vendar morajo pri izvajanju te pristojnosti spoštovati pravo Unije in zlasti določbe Pogodbe o pravici do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, kot jo določa člen 21(1) PDEU (glej zgoraj navedeno sodbo Morgan in Bucher, točka 24 in navedena sodna praksa).

- 27 Dalje je treba poudariti, da pomeni nacionalna ureditev, ki je za določene državljane manj ugodna zgolj zato, ker so uveljavili svojo pravico do prostega gibanja in prebivanja v drugi državi članici, omejitev pravic, ki jih člen 21(1) PDEU priznava vsem državljanom Unije (glej sodbo z dne 18. julija 2006 v zadevi De Cuyper, C-406/04, ZOdl., str. I-6947, točka 39; zgoraj navedeni sodbi Tas-Hagen in Tas, točka 31, in Morgan in Bucher, točka 25).
- 28 Ugodnosti, ki jih daje Pogodba na področju gibanja državljanov Unije, namreč ne bi polno učinkovale, če bi državljana neke države članice od njihove uporabe lahko odvrnile ovire, ki zaradi njegovega prebivanja v drugi državi članici izhajajo iz ureditve njegove države izvora, ki ga kaznuje zgolj zato, ker je uporabil navedene ugodnosti (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo D'Hoop, točka 31; sodbo z dne 29. aprila 2004 v zadevi Pusa, C-224/02, Recueil, str. I-5763, točka 19, in zgoraj navedeno sodbo Morgan in Bucher, točka 26).
- 29 Ta preudarek je ob upoštevanju ciljev, ki jim sledita člen 6(e) PDEU in člen 165(2), druga alineja, PDEU, med drugim spodbujanja mobilnosti študentov in učiteljev, zlasti pomemben na področju izobraževanja (glej zgoraj navedeno sodbo D'Hoop, točka 32, sodbo z dne 7. julija 2005 v zadevi Komisija proti Avstriji C-147/03, ZOdl., str. I-5969, točka 44, in zgoraj navedeno sodbo Morgan in Bucher, točka 27).
- 30 Če torej država članica določi sistem pomoči za izobraževanje, ki daje študentom pravico do teh pomoči, če študirajo v drugi državi članici, mora poskrbeti za to, da podrobni pogoji dodeljevanja teh pomoči ne omejujejo neupravičeno zadevne pravice do gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, določene v členu 21 PDEU (glej zgoraj navedeno sodbo Morgan in Bucher, točka 28).
- 31 Ugotoviti je treba, da pogoj neprekinjenega triletnega prebivanja, kot je ta iz člena 16(3) BAföG, pomeni omejitev pravice do prostega gibanja in prebivanja, ki jo imajo državljani Unije na podlagi člena 21 PDEU, čeprav se uporablja brez razlikovanja za nemške državljane in druge državljane Unije.
- 32 Ob upoštevanju vpliva, ki ga lahko ima izvrševanje pravice do prostega gibanja in prebivanja v drugi državi članici na pravico do pomoči za izobraževanje, lahko tak pogoj nemške državljane, kot sta tožeči stranki v postopkih v glavni stvari, odvrne od izvrševanja navedene pravice.
- 33 V skladu z ustaljeno sodno prakso je lahko ureditev, ki lahko omejuje temeljno svoboščino, ki je zagotovljena s Pogodbo, z vidika prava Unije utemeljena le, če temelji na objektivnih preudarkih v splošnem interesu, ki niso odvisni od državljanstva zadevnih oseb, in če je sorazmerna s ciljem, ki mu legitimno sledi nacionalno pravo (glej zgoraj navedene sodbe De Cuyper, točka 40, Tas-Hagen in Tas, točka 33, in Morgan in Bucher, točka 33). Iz sodne prakse Sodišča poleg tega izhaja, da je ukrep sorazmeren, če je primeren za uresničenje želenega cilja in se z njim ne prekorači to, kar je potrebno za njegovo doseganje (zgoraj navedeni sodbi De Cuyper, točka 42, Morgan in Bucher, točka 33, in sodba z dne 13. decembra 2012 v zadevi Caves Krier Frères, C-379/11, točka 48 in navedena sodna praksa).
- 34 V obravnavanih zadevah nemška vlada trdi, da BAföG temelji na objektivnih preudarkih v splošnem interesu. S členom 16(3) tega zakona naj bi se namreč zagotovilo, da se pomoč za izobraževanje za celoten študij v tujini dodeli le študentom, ki so izkazali zadostno stopnjo vključenosti v nemško družbo. Zahteva po minimalni stopnji vključenosti naj bi služila obvarovanju države, ki izplačuje pomoči, pred pretirano gospodarsko obremenitvijo in naj bi tako omogočala ohranitev nacionalnega sistema pomoči za izobraževanje v tujini.
- 35 Po mnenju navedene vlade je tako legitimno, če se pri celotnem študiju v tujini finančno podpira le študente, ki so izkazali zadostno povezanost z Nemčijo, pri čemer se brez razlike šteje, da je to izkazano, če študent izpolnjuje pogoj neprekinjenega triletnega prebivanja.

- 36 V zvezi s tem je treba spomniti, da je Sodišče sicer res priznalo, da je za državo članico lahko legitimno, da zato, da dodelitev pomoči za kritje stroškov vzdrževanja študentov, ki prihajajo iz drugih držav članic, ne postane pretirana obremenitev, ki bi lahko vplivala na celotno raven pomoči, ki jih ta država članica lahko dodeli, take pomoči dodeli le tistim študentom, ki so izkazali določeno stopnjo vključenosti v družbo te države, in da lahko načeloma, če obstaja nevarnost pretirane obremenitve, podobne ugotovitve s strani te države članice veljajo za dodelitev pomoči za izobraževanje študentom, ki želijo študirati v drugih državah članicah (zgoraj navedena sodba Morgan in Bucher, točki 43 in 44 ter navedena sodna praksa).
- 37 Vendar pa iz ustaljene sodne prakse izhaja, da dokaz, ki se s strani države članice zahteva za uveljavljanje obstoja take dejanske vključenosti, ne sme biti preveč izključujoč, tako da bi se neupravičeno dajala prednost nekemu elementu, ki nujno ne predstavlja resnične in dejanske stopnje povezave med prosilcem in to državo članico, izključevalo pa bi se vse druge reprezentativne elemente (glej zgoraj navedeno sodbo D’Hoop, točka 39; sodbi z dne 21. julija 2011 v zadevi Stewart, C-503/09, ZOdl., str. I-6497, točka 95, in z dne 4. oktobra 2012 v zadevi Komisija proti Avstriji, C-75/11, točka 62).
- 38 Čeprav se lahko obstoj določene stopnje vključenosti šteje za dokazan na podlagi ugotovitve, da je študent določeno obdobje prebival v državi članici, kjer je zaprosil za pomoč za izobraževanje, se z uporabo edinega pogoja prebivanja, kot je ta iz postopkov v glavni stvari, tvega, kot je v točki 95 sklepnih predlogov poudarila generalna pravobranilka, da bodo od pridobivanja pomoči, ki se obravnava v postopkih v glavni stvari, izključeni študentje, ki so – kljub temu, da pred študijem v tujini v Nemčiji niso prebivali neprekinjeno tri leta – vseeno zadosti povezani z nemško družbo. To je lahko tako, kadar ima študent državljanstvo zadevne države članice in je v njej opravil velik del šolanja, to je lahko tako zaradi drugih dejavnikov, kot so zlasti njegova družina, zaposlitev, njegova jezikovna znanja ali obstoj drugih družbenih ali ekonomskih vezi. Poleg tega druge določbe zadevne ureditve same omogočajo, da so lahko tako pri dokazovanju središča interesov zadevne osebe kot pri ugotavljanju, ali so v primeru nemških državljanov s prebivališčem v tujini izpolnjeni pogoji za dodelitev zadevne pomoči, poleg prebivališča prosilca za pomoč upoštevni tudi drugi dejavniki.
- 39 Glede na zgoraj navedeno mora nacionalno sodišče opraviti potrebne preveritve, da se ugotovi, ali povezanost zadevnih oseb z nemško družbo zadošča za dokaz, da sta vanjo vključeni.
- 40 Iz tega izhaja, da je edini pogoj neprekinjenega triletnega prebivanja, kot je ta iz postopkov v glavni stvari, presplošen in preveč izključevalen in je z njim prekoračeno to, kar je potrebno za doseganje zelenih ciljev, zaradi česar ni mogoče šteti, da je sorazmeren.
- 41 Glede na vse zgoraj navedeno je na zastavljeni vprašanji treba odgovoriti, da je treba člena 20 PDEU in 21 PDEU razlagati tako, da nasprotujeta ureditvi države članice, ki za dodelitev pomoči za izobraževanje za študij v drugi državi članici, ki presega eno leto, določa en sam pogoj, kot je ta iz člena 16(3) BAföG, v skladu s katerim je moral prosilec pred začetkom študija v tujini vsaj tri leta stalno prebivati v Zvezni republiki Nemčiji v smislu tega zakona.

Stroški

- 42 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Člena 20 PDEU in 21 PDEU je treba razlagati tako, da nasprotujeta ureditvi države članice, ki za dodelitev pomoči za izobraževanje za študij v drugi državi članici, ki presega eno leto, določa en sam pogoj, kot je ta iz člena 16(3) zveznega zakona o pomoči za izobraževanje (Bundesgesetz über individuelle Förderung der Ausbildung – Bundesausbildungsförderungsgesetz), kakor je bil 1. januarja 2008 spremenjen z dvaindvajsetim zakonom o spremembi zveznega zakona o pomoči za izobraževanje, v skladu s katerim je moral prosilec pred začetkom študija v tujini vsaj tri leta stalno prebivati v Zvezni republiki Nemčiji v smislu tega zakona.

Podpisi